

STX

STUDENTEREKSAMEN

**BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET**
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

SAMFUNDSFAG A

2. del

Udleveres efter 40 minutter

Mandag den 11. december 2023
Kl. 9.00-15.00

Fremtidsudsigter

Opgavernes spørgsmål *med* bilag.

Dette opgavesæt består af en fællesdel og tre delopgaver.
Fællesdelens to spørgsmål (1a og 1b) skal **begge** besvares.
Af de tre delopgaver (A, B og C) skal du vælge **én** til besvarelse.

Ved bedømmelsen af besvarelsen vejer alle 3 spørgsmål (spørgsmål 1, 2 og 3) lige meget.
Det betyder, at fællesdelen (samlet) vejer cirka 1/3 og delopgaven cirka 2/3.

NB.

Dette opgavesæt er udarbejdet før den 1. januar 2023.
Hvis du mener, at udviklingen siden da påvirker problemstillingerne, kan du inddrage aktuelle synspunkter og vurderinger i din besvarelse.

Fællesdel

Besvarelsene af opgaverne 1a og 1b må samlet maksimalt fylde 700 ord.

1a. Hvad kan der af tabel 1 udledes om sammenhængen mellem BNP pr. indbygger og forventet levealder?

Besvarelsen skal understøttes af et diagram med en lineær regression, der viser sammenhængen mellem BNP pr. indbygger og forventet levealder.

Du skal anvende viden om samfundsudvikling i lande på forskellige udviklingstrin.

Tabel 1. BNP pr. indbygger og forventet levealder i udvalgte lande. 2020. US Dollars og antal år.

	BNP pr. indbygger	Forventet levealder
Afghanistan	2.078	65
Algeriet	11.323	77
Brasilien	14.834	76
Egypten	12.606	72
Etiopien	2.423	67
Fiji	12.158	68
Filippinerne	8.394	71
Haiti	3.095	64
Indien	6.525	70
Indonesien	12.072	72
Irak	9.954	71
Iran	15.791	77
Kenya	4.587	67
Kina	17.189	77
Libyen	17.286	73
Mexico	18.671	75
Myanmar	5.123	67
Pakistan	5.426	67
Rwanda	2.214	69
Somalia	1.246	58
Sudan	4.142	66
Sydafrika	13.359	64
Tanzania	2.780	66
Thailand	18.198	77
Ukraine	13.087	71
Vietnam	10.904	75
Zimbabwe	2.251	62

Kilde: World Bank. 2022.

1b. Opstil tre hypoteser, som kan forklare de sammenhænge mellem partivalg, alder og holdning til, om grøn omstilling er en forudsætning for vækst og velfærd, der kommer til udtryk i tabel 2.

Hver hypotese skal understøttes af en faglig begrundelse.

Tabel 2. Danskernes holdning til, om grøn omstilling er en forudsætning for vækst og velfærd, fordelt på partivalg og alder. 2020. Procent.

	Helt eller delvist enig	Hverken enig eller uenig	Helt eller delvist uenig	Ved ikke	Total
Partivalg					
Socialdemokratiet	75	15	5	5	100
Radikale Venstre	88	12	0	0	100
Konservative Folkeparti	67	27	4	2	100
Nye Borgerlige	39	25	30	6	100
Socialistisk Folkeparti	85	8	2	5	100
Liberal Alliance	56	20	24	0	100
Dansk Folkeparti	54	25	14	7	100
Venstre	60	21	15	4	100
Enhedslisten	78	11	6	5	100
Alternativet	86	8	0	6	100
Alder					
18-29 år	79	14	2	5	100
30-39 år	66	16	10	8	100
40-49 år	72	17	5	6	100
50-59 år	62	21	11	6	100
60 år og ældre	62	22	11	5	100

Note: 1.023 repræsentativt udvalgte danskere har taget stilling til følgende udsagn: "Grøn omstilling af Danmarks produktions- og forbrugsmønstre er en afgørende forudsætning for at skabe vækst og velfærd i fremtiden".

Tallene i tabellen er afrundede.

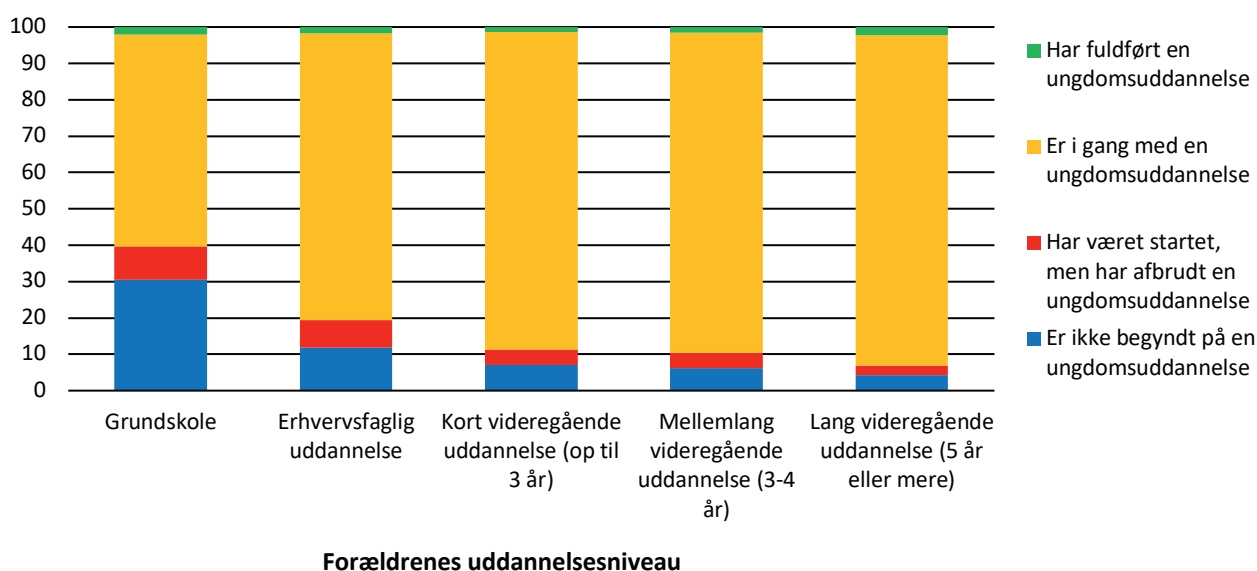
Kilde: Concito. Klimabarometeret. 2020.

Delopgave A: Unges valg af uddannelse

- Undersøg, hvad der af bilag A1 (figur 1, tabel 1, figur 2 og figur 3) og A2 kan udledes om unges forestillinger om og valg af uddannelse i det senmoderne samfund. Du skal vurdere metodiske styrker og svagheder ved anvendelsen af bilag A1 og A2 til at undersøge unges forestillinger om og valg af uddannelse i det senmoderne samfund.
- Diskutér muligheder og begrænsninger for, at unge selv kan håndtere presset i uddannelsessystemet. Diskussionen skal tage udgangspunkt i videoklipet i bilag A3, og du skal anvende viden om sociologi og forholdet mellem struktur og aktør.

BILAG A1

Figur 1. 18-åriges ungdomsuddannelse, fordelt på forældrenes uddannelse. 2021. Procent.

Note 1: En ungdomsuddannelse kan være enten gymnasial (stx, hhx, htx, hf eller eux) eller erhvervsfaglig.

Note 2: Undersøgelsen er baseret på registerdata fra Danmarks Statistik og omfatter alle 18-årige. Gruppen udgjorde i 2021 ca. 68.700 personer. De 18-åriges og deres forældres uddannelsesniveau stammer fra elevregisteret. Forældrenes uddannelsesoplysninger er fra det år, hvor den unge er fyldt 13 år.

Kilde: Danmarks Statistik. 2022.

Tabel 1. Unges forestillinger om livet efter grundskolen. 2017. Procent.

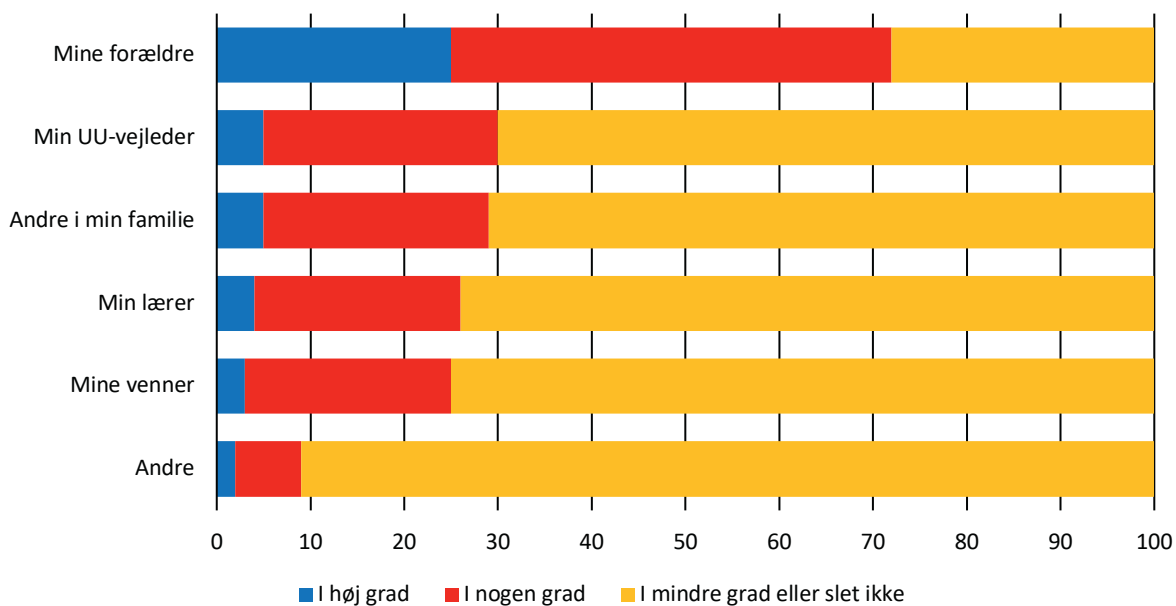
	Helt eller nærmest enig	Hverken-eller	Helt eller nærmest uenig	Total
Det er spændende at tænke over, hvad jeg skal efter skolen	66	27	7	100
Jeg synes, at det er et stort pres, hvad jeg skal efter skolen	44	30	26	100

Note 1: Respondenterne har taget stilling til to udsagn om deres forestillinger om livet efter grundskolen. Tabellen viser, hvor stor tilslutningen er til hver af de to udsagn.

Note 2: Tabellen bygger på samme datagrundlag som figur 2.

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut. Uddannelsesvalg i 8. klasse. 2017.

Figur 2. Personer med indflydelse på unges valg af ungdomsuddannelse. 2017. Procent.

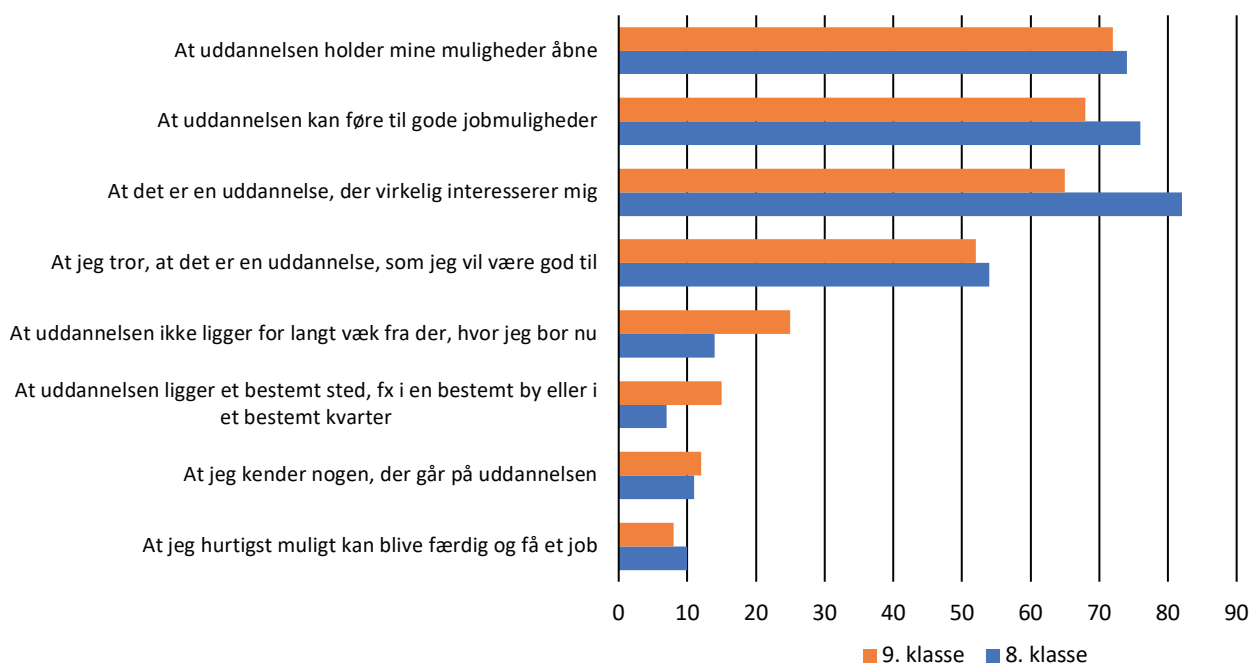
Note: Undersøgelsen bygger på en spørgeskemaundersøgelse, som blev gennemført i perioden marts-maj 2017 blandt en repræsentativ stikprøve af 8.-klasselever på folkeskoler og privatskoler. 7.937 repræsentativt udvalgte respondenter er blevet spurgt: ”I hvilket omfang har disse personer betydning for dine overvejelser om valg af ungdomsuddannelse?”

Der er 5.397 respondenter, som har svaret, hvilket giver en svarprocent på 68%.

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut. Uddannelsesvalg i 8. klasse. 2017.

BILAG A1 (fortsat)

Figur 3. Faktorer med betydning for valg af ungdomsuddannelse. Andel, som svarer ”i høj grad”. 2017-18. Procent.

Note: Gruppen af unge, der deltager i undersøgelsen, kommer fra en stikprøve bestående af elever fra folkeskoler og privatskoler fordelt over hele landet. Der er gennemført to spørgeskemaundersøgelser blandt den samme gruppe af unge. Stikprøvedata er efterfølgende blevet vægtet ift. bl.a. forældrenes uddannelse, indkomst og alder for at sikre repræsentativitet. Første spørgeskemaundersøgelse blev gennemført i marts-maj 2017, hvor de unge gik i 8. klasse, og den anden i marts-maj 2018, hvor de unge gik i 9. klasse. 7.939 unge er blevet spurgt, og heraf har 3.890 svaret på begge spørgeskemaundersøgelser, hvilket giver undersøgelsen en samlet svarprocent på 49%.

Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut. Uddannelsesvalg i 9. klasse. 2019.

Danmarks Evalueringsinstitut: ”Uddannelsesvalg i 9. klasse. Unges vej mod ungdomsuddannelse”. 2019

Uddrag fra interviews med elever i 9. klasse.

Maria, 9. klasse, valgt stx

Jeg har kigget på de fag, skolen kan tilbyde, og hvilken linje jeg ville tage. Og så har jeg selvfølgelig taget det, jeg synes, så sjovt ud, og ikke nødvendigvis det, jeg var bedst til – men selvfølgelig er det, man synes er sjovt, også ofte det, man er god til. Jeg har sorteret lidt fra og til. Og man skal også løfte nogle fag, og der vil jeg gerne løfte dem, jeg godt kan lide. Matematik, dansk og specielt engelsk. Og jeg synes også, tysk er interessant, hvis man har en god lærer. Og idræt er også meget interessant. Jeg kan godt lide at træne og holde mig i form.

Lea, 9. klasse, valgt ordinær 10. klasse

Jeg ved ikke rigtig, hvordan man finder ud af, hvad man vil. Det er nederen ikke at vide det, fordi der er mange i min klasse, som allerede har lagt livsplaner nærmest og bestemt, hvor og hvordan de skal uddanne sig, så jeg sidder bare her og ved ikke rigtig, hvad jeg skal uddanne mig som, fordi jeg ved ikke rigtig, hvad der interesserer mig.

Josefine, 9. klasse, valgt stx

Jeg har ændret fra at ville være berider til at starte på gymnasiet. Jeg har så overvejet hhx, fordi det kan jeg bruge, hvis jeg en dag skal køre mit eget sted med heste. Men jeg tænkte, at der var større muligheder ved at tage almindelig gymnasie-stx. Så kan man komme ind på dyrlægeuddannelsen fx. Fordelen ved først at gå på stx og så blive dyrlæge er, at det kan sikre mig mere økonomisk. Hvis det kun er berider, man lever af, så er det svært at bakke ud af det og stoppe igen, hvis det bliver for hårdt.

Bo, 9. klasse, valgt eud

Når jeg har været tømrer eller murer i noget tid, så vil jeg gerne have en videregående uddannelse, hvor man bestemmer over en stor byggeplads eller noget. Bygningskonstruktør eller noget lignende. Tømrer eller murer bliver man jo meget slidt af, så hvis man tager en videregående uddannelse, hvor man så kan lave noget, der gør, man ikke bliver så slidt hen over årene.

Arthur, 9. klasse, valgt stx

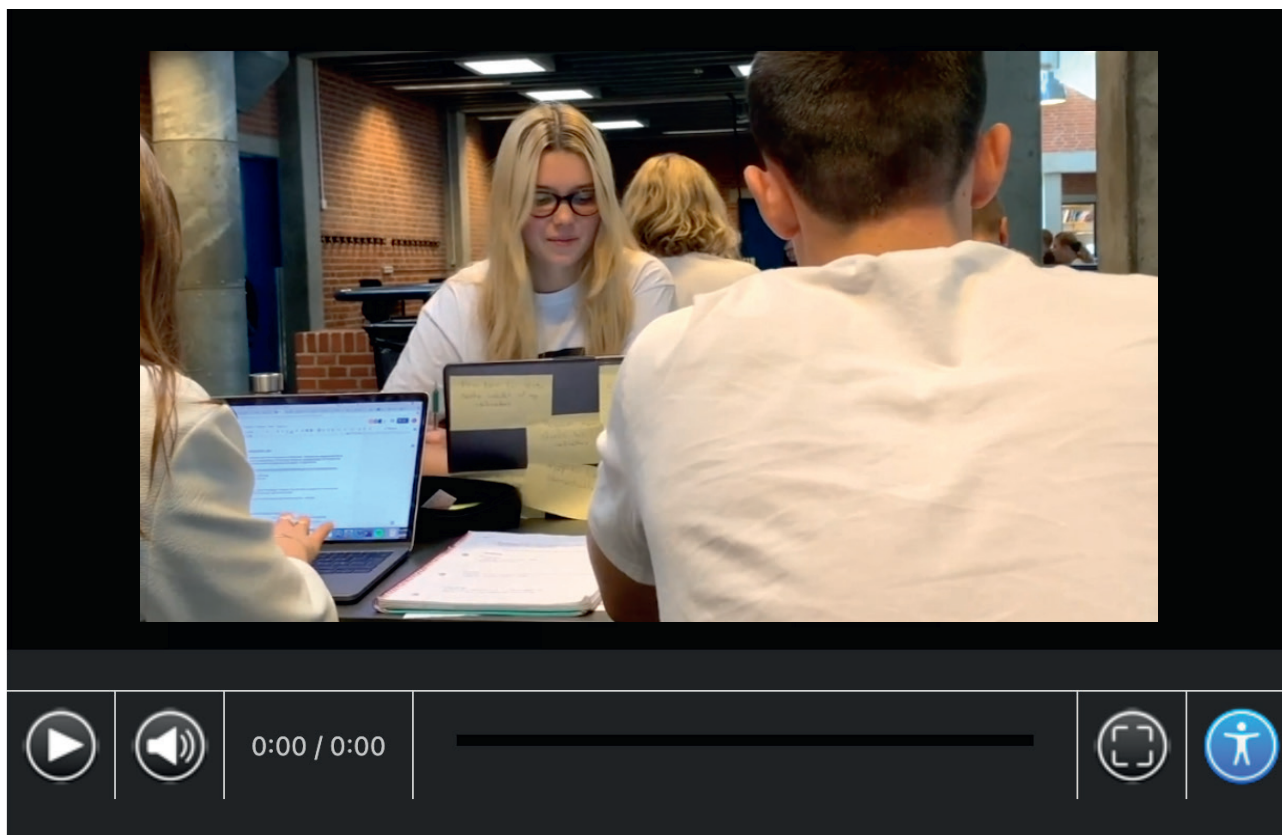
Jeg overvejede hhx, fordi mange af mine venner gik der. Men jeg gider ikke noget med økonomi og matematik. Min søster fik talt mig fra det. Der er mange, som har fortrudt det, og er droppet ud, fordi det ikke var, som de forventede. Min søster snakkede med mig og overtalte mig til stx. Hun sagde, det var bedst, fordi der får man mange muligheder.

Note: Der er gennemført kvalitative interviews med 90 unge i 9. klasse. Eleverne er blevet rekrutteret fra ti folkeskoler, som er udvalgt med henblik på at sikre en spredning i forældrenes socioøkonomiske status. Interviewene er blevet gennemført i november og december 2017 og marts og april 2018.

BILAG A3

TV2 Nord: "Unges uddannelsespres under lup".

17.10.2019.

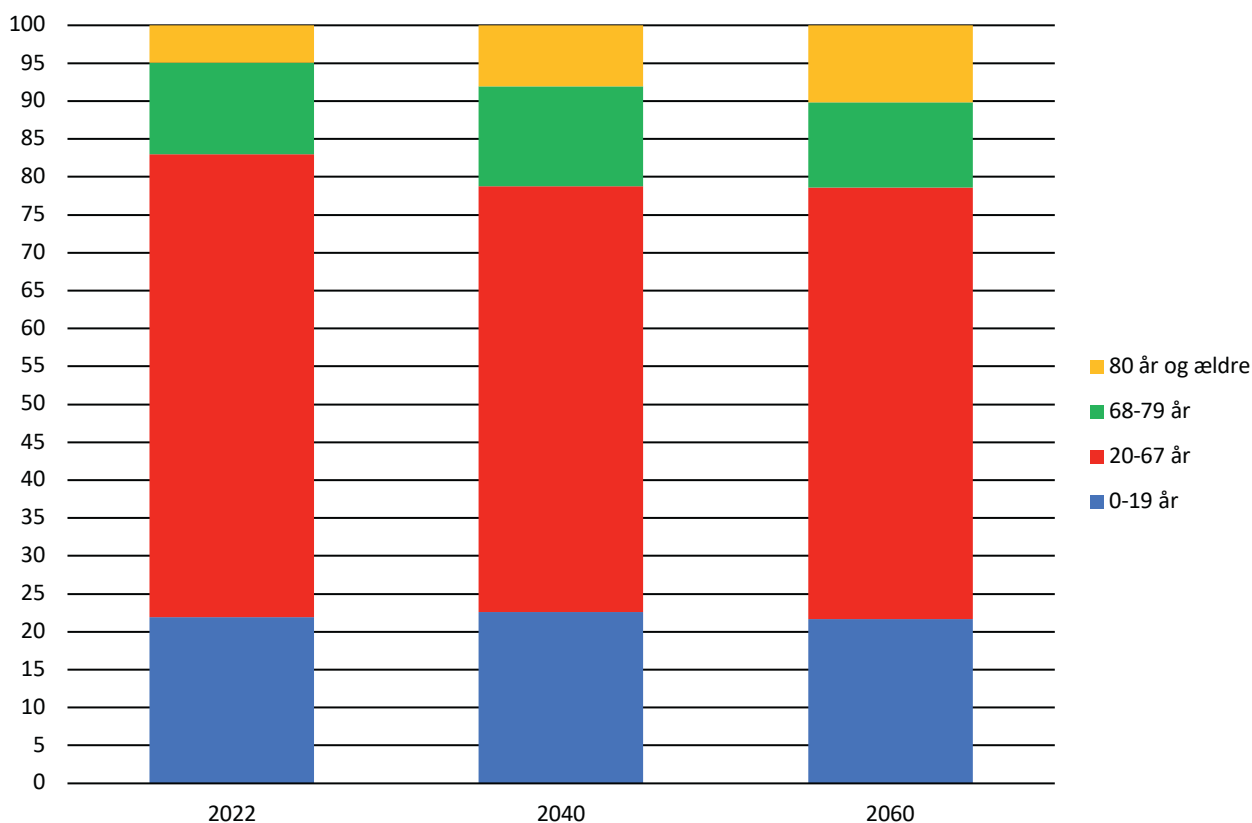

Delopgave B: Velfærdsstatens udfordringer

- Undersøg, hvad der af materialet i bilag B1 (figur 1, figur 2, figur 3, figur 4, tabel 1 og tabel 2) kan udledes om udfordringerne for fremtidens velfærdssamfund i Danmark. Undersøgelsen skal understøttes af relevante beregninger og et diagram ud fra de beregnede tal.
Du skal anvende viden om den universelle velfærdsmodel.
- Diskutér fordele og ulemper ved Liberal Alliances økonomiske plan i forhold til at håndtere velfærdsstatens udfordringer.
Diskussionen skal tage udgangspunkt i bilag B2, og du skal anvende viden om politiske ideologier.

BILAG B1

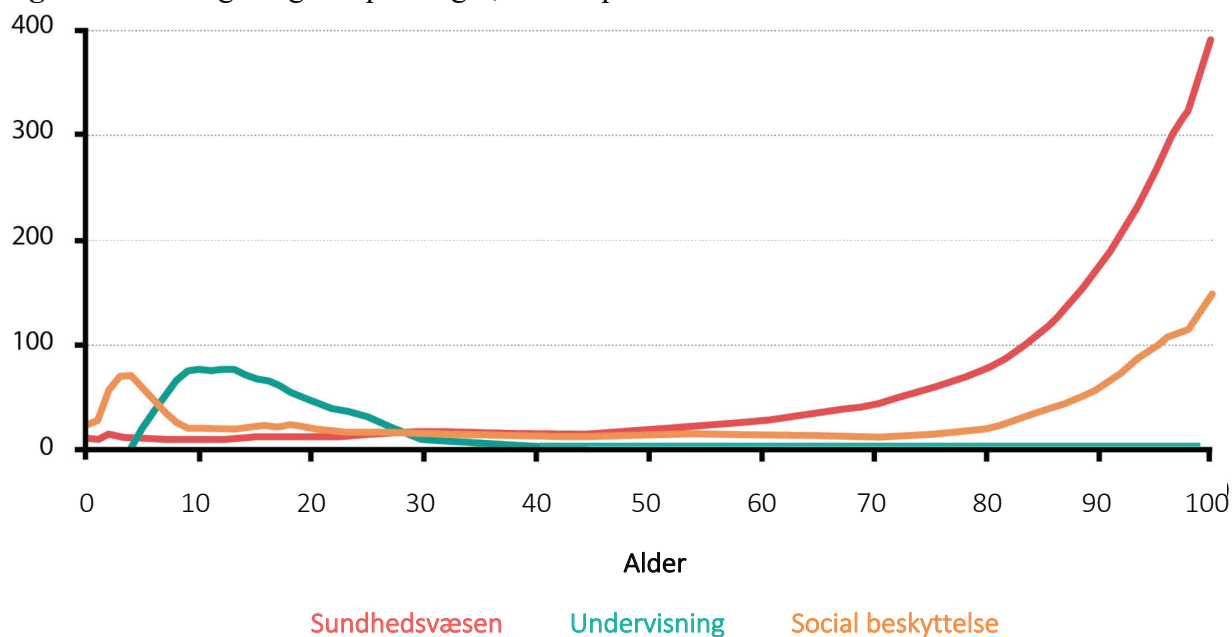
Figur 1. Den danske befolknings alderssammensætning i 2022, 2040 og 2060. Procent.

Note: Tallene for 2040 og 2060 er fremskrivninger.
Kilde: Statistikbanken, 2022.

BILAG B1 (fortsat)

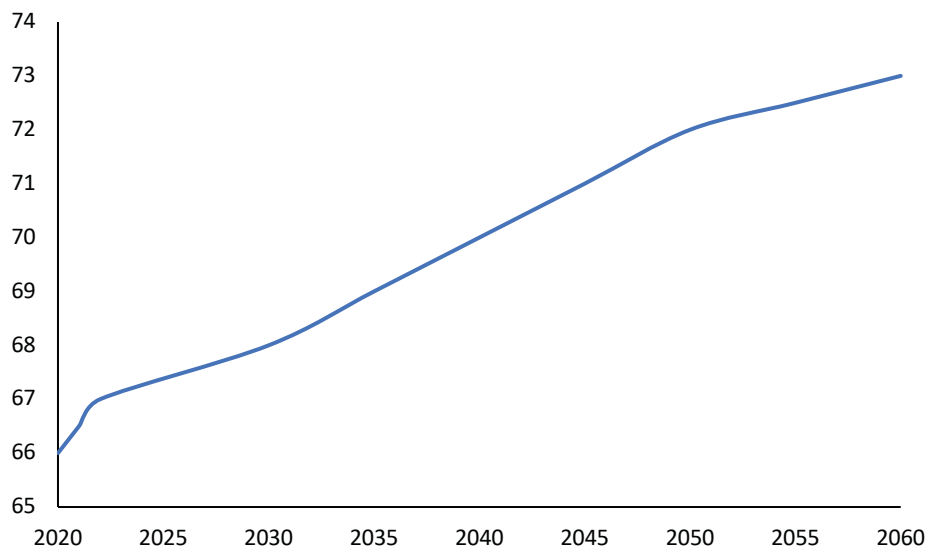
Figur 2. Offentlige udgifter pr. borger, fordelt på alder. 2018. 1.000 kr.

Note: Figuren viser den gennemsnitlige årlige offentlige udgift pr. person i den givne alder inden for hvert af de tre områder.

Kilde: DREAM. 2022.

Figur 3. Folkepensionsalderen. 2020-2060. År.

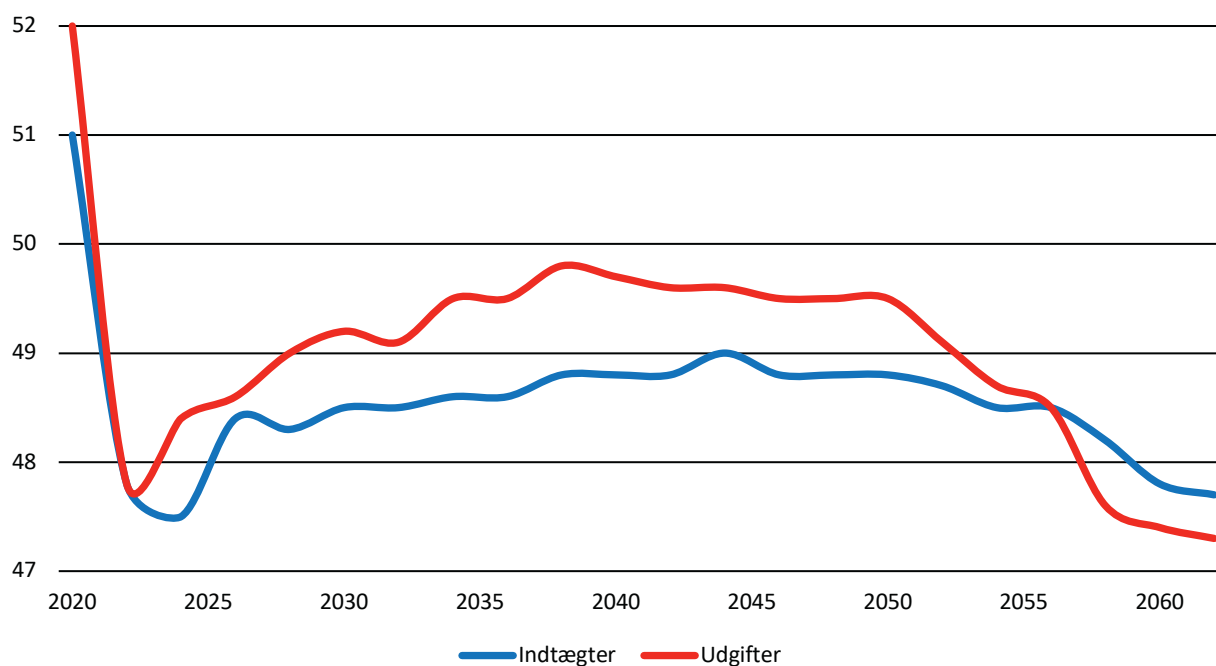

Note: Folkepensionsalderen fra 2040 og frem er baseret på en prognose og skal først vedtages af Folketinget i 2025.

Kilde: Beskæftigelsesministeriet. 2021.

BILAG B1 (fortsat)

Figur 4. Statens indtægter og udgifter. 2020-2060. Procent af BNP.

Note: Figuren er en prognose baseret på fremskrivninger i den makroøkonomiske model DREAM.
Kilde: DREAM. 2022.

Tabel 1. Befolkningsfremskrivning for hele landet, fordelt på herkomst. 2022. Antal personer.

	2022	2040	2060
Personer med dansk oprindelse	5.026.379	5.101.925	5.094.293
Indvandrere og efterkommere fra vestlige lande	312.310	445.279	571.347
Indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande	534.730	651.345	726.834
Total	5.873.419	6.198.549	6.392.474

Kilde: Statistikbanken. 2022.

Tabel 2. Beskæftigelsesfrekvens for 16-64-årige, fordelt på herkomst. 2010 og 2020. Procent.

	2010	2020
Personer med dansk oprindelse	74,4	77,0
Indvandrere fra vestlige lande	60,0	69,1
Efterkommere fra vestlige lande	66,4	68,1
Indvandrere fra ikke-vestlige lande	50,5	58,1
Efterkommere fra ikke-vestlige lande	55,3	60,9

Note: Beskæftigelsesfrekvensen er andelen af 16-64-årige, som er i beskæftigelse.
Kilde: Statistikbanken. 2020.

BILAG B2

Liberal Alliance: ”Fra tryghedsstat til ansvarssamfund. Vores nye 2035-plan”.

Liberal Alliances hjemmeside. 23.4.2022. Uddrag.

Tilfældighederne kunne have gjort os til så meget andet, men vi fik det privilegium at være danskere. Vi fik det privilegium at være en del af et land med en århundreder lang tradition for gennem frihed, ansvar og forpligtelse at skabe et Danmark, vi kan være stolte af.

Men med det følger også en pligt til at sørge for, vi løser nutidens udfordringer i samme ånd, så også fremtidens danskere en dag kan se tilbage på os og tænke det samme, som vi gør om vores forgængere. Vi er ikke tilfredse med den falske tryghed, der ligger i socialdemokratisk middelmådighed. For Liberal Alliance er økonomisk politik ikke bare et spørgsmål om at reformere, effektivisere, prioritere, minimere og maksimere. For os er økonomisk politik et spørgsmål om grundlæggende værdier.

Tabel 3. Liberal Alliances 2035-plan.

Her bruger vi penge	Her sparer vi penge
<ul style="list-style-type: none">• Maks 40% i skat (afskaffelse af topskat)• Selskabsskatten sænkes til 15%• Flad skat på 27% på aktieindkomst og renteindtægter• De første 7.000 kr., folk tjener, er skattefri• Arveafgiften fjernes• Afskaffelse af progression i beskatningen af ejendomme	<ul style="list-style-type: none">• Nulvækst i det offentlige• 10% produktivitetsforbedring i det offentlige• Afskaffelse af efterløn• Forhøjelse af folkepensionen med 1 år• Afskaffelse af Arne-pension• Lavere kontanthjælpssats efter et år og lavere satser generelt• Dimittend-dagpenge på SU-niveau• Halvering af dagpengeperiode• Fjern det 6. SU-år og gør kandidatdelen af uddannelse (de sidste to år) lånebaseret

Note: Arveafgift er en afgift til staten, som skal betales, når man arver. Arne-pension er en ret til tidligere pension, hvis man som 61-årig har været tilknyttet arbejdsmarkedet i mindst 42 år. Dimittend-dagpenge er den overførselsindkomst, man er berettiget til, hvis man har afsluttet en videregående uddannelse og endnu ikke er kommet i beskæftigelse.

Delopgave C: Sikkerhed i Europa

2. Sammenlign de syn på årsagerne til og konsekvenserne af Finlands og Sveriges optagelse i NATO-alliancen, som kommer til udtryk i bilag C1, C2 og C3.
I sammenligningen skal du anvende teorier om international politik.
3. Du er politisk rådgiver for den danske udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen. Skriv et notat til Lars Løkke Rasmussen, som sætter ham i stand til at formulere en strategi for, hvordan Danmark som småstat skal agere i en multipolær verdensorden.
Notatet skal tage udgangspunkt i bilag C4, og du skal anvende viden om mål og muligheder i Danmarks udenrigspolitik.

BILAG C1

James J. Carafano: “Derfor giver Sveriges og Finlands medlemskab af NATO fuldstændig mening”.

19fortyfive.com. 30.6.2022. Uddrag.

James J. Carafano er ekspert i udenrigs- og sikkerhedspolitik ved tænketanken Heritage Foundation.

Ved denne uges topmøde i Madrid begyndte NATO-landene den formelle proces med at optage Finland og Sverige i forsvarsalliancen. NATO har eksisteret i mere end otte årtier, så hvorfor er de to nordiske lande først nu ved at søge om optagelse?

Putins invasion af Ukraine har uden tvivl udløst en omvæltning i måden, hvorpå finner og svenskere ser på NATO-medlemskab. I mange år var store flertal modstandere af at tilslutte sig alliancen. Nogle mente ikke, det var nødvendigt, særlig efter Sovjetunionens opløsning i 1991. Rusland, tænkte de, ville være en venligere og mildere nabo. Andre frygtede, at medlemskab af NATO ville vække vrede i Rusland. Neutralitet var standardtilstanden. Med Ruslands invasion af Ukraine i februar 2022 smeltede den europæiske (selv)tilfredshed med tingenes tilstand imidlertid hurtigere bort end en slush-ice i Sahara.

Men, ikke desto mindre, hvorfor NATO-medlemskab? Et blik på Europakortet besvarer delvis dette spørgsmål. Putin kan ikke gå ind i Nordeuropa uden at bevæge sig gennem de nordiske lande. Hvis Ukrainekrigen eskalerer og breder sig, er det uundgåeligt, at Finland og Sverige bliver ramt. Desuden har Ukrainekrigen bekræftet opfattelsen af, at atomar afskrækkelse virker. På trods af sin bragesnak om at hævne sig på de NATO-lande, der har frækheden til at støtte Ukraine, har Putin endnu ikke udvidet krigen. Den amerikanske ”atomparaply” ser ud til at være en ret god forsikringsordning.

Da Ukrainekrigen brød ud, så finnerne og svenskerne endvidere, at ikke ét eneste NATO-land svigtede NATO-pagtens artikel 5, dvs. princippet om, at et angreb på ét medlemsland er et angreb på alle medlemmer af forsvarsalliancen. Takket være USA’s militære styrke har NATO længe været den stærkeste militære magt i verden. Og med invasionen af Ukraine så Finland og Sverige, at mange af de medlemmer, som ikke tidligere havde levet op til deres forpligtelser, øgede deres indsats markant. Forsvarsalliancen er således blevet endnu stærkere, og dermed blev medlemskab endnu mere attraktivt.

Derudover gør optagelsen af Finland og Sverige i NATO det lettere at forsvare alliancens nordlige flanke mod Rusland. De to nordiske lande kører ikke på ”frihjul” uden at bidrage militært til NATO, og deres medlemskab vil derfor styrke den regionale sikkerhed.

Kort sagt ved Finland og Sverige, at deres optagelse i NATO gør alliancen til en endnu mere værdifuld partner for USA. Det betyder, at USA’s tilknytning til NATO vil forblive stærk og robust, og det er den bedste forsikringsordning, de to nordiske lande kunne ønske sig. Det er sjældent, at der er en ”win-win” situation i international politik, men Finland og Sverige har fundet en løsning, som er god for dem selv, god for NATO og god for USA.

BILAG C2

Anne-Marie Slaughter: “Udvidelse af NATO vil forstærke opdelingen mellem Øst og Vest”.

Financial Times. 5.5.2022. Uddrag.

Anne-Marie Slaughter er direktør for tænketanken New America.

Efter Vladimir Putins invasion af Ukraine bør vi alle forberede os på det geopolitiske spil, der venter forude. Krigen har samlet Vesten og genoplivet NATO som en anti-russisk alliance. Finland og Sverige har bestemt sig for at ansøge om medlemskab af alliancen, selv om truslen fra Rusland mod Finlands og Sveriges grænser reelt er forsvindende lille. At lukke dem ind i NATO vil genskabe de skillelinjer, som opdelte Europa i det 20. århundrede. Samtidig vil det afskære muligheden for at tænke langt mere dristige tanker om, hvordan man kan opnå fred og fremgang i det 21. århundrede.

NATOs umiddelbare mål bør være at hjælpe ukrainske styrker med at skubbe Putin langt nok tilbage mod udgangspunktet i det østlige Ukraine til, at han bliver presset til at indgå i seriøse fredsforhandlinger. Men hvordan ser en mere langsigtet og vedvarende fred ud? Putin vil aldrig komme til forhandlingsbordet bare for at bekræfte et nederlag. Hvis vi gør Rusland til et nyt Nordkorea gennem hårde sanktioner og udvidelse af den vestlige forsvarsalliance, vil det kun skubbe russerne i armene på Kina. Desuden vil et svagt og ydmyget Rusland bare blive et permanent problem i europæisk og global politik. Det virkelige spørgsmål bliver derfor nødt til at være, hvordan vi opnår det bedste udfald for hele Europa: Et Europa ”helt og frit” og ”fredeligt”, som Præsident George H. W. Bush proklamerede efter murens fald i 1989.

Rusland er en del af dette kontinent. Europa slutter, og Asien begynder, ved Uralbjergene. Historiske forsøg på at lokalisere ”centrum af Europa” har peget på steder i Polen, Ukraine og Belarus (Hviderusland). Rusland tilhører både Europa og Asien, men næsten 80 procent af landets befolkning og næsten alle dets store byer ligger vest for Uralbjergene. Det 20. århundredes opdeling mellem Øst- og Vesteuropa var med andre ord ideologisk, ikke geografisk. Det var en opdeling mellem de områder, der blev kontrolleret af henholdsvis Sovjetunionen og Vesten efter Anden Verdenskrig.

Og det blev, med mindre justeringer, til demarkationslinjen mellem kapitalisme og kommunisme, demokrati og totalitarisme under Den Kolde Krig.

Efter Berlinmurens fald i 1989 er denne linje blevet til en primært militær opdeling mellem NATO og Rusland, og sekundært en økonomisk opdeling mellem Moskva og EU. Udvidelsen af NATO med Sverige og Finland forstærker dette skel. Samtidig forsøger Rusland at forhindre lande, som tidligere var en del af Sovjetunionen, i at blive medlemmer af de to vestlige organisationer. Den eneste vej ud af dette dødvande er at udvikle nye sikkerhedspolitiske og økonomiske institutioner, som alle europæiske lande på længere sigt kan blive medlemmer af.

Der vil aldrig blive etableret en varig fred i Europa, hvis ikke østeuropæiske nationer, herunder Rusland, bliver integreret i europæiske institutioner. Det vil næppe ske, mens Putin er ved magten, og nok heller ikke under hans umiddelbare efterfølgere. Men lad os ikke dømme russerne, ukrainerne, moldoverne, georgierne, hviderusserne og mange andre til endnu et århundredes udelukkelse.

BILAG C3

Robert Skidelsky: ”Realisme i Norden og NATO”.

Project Syndicate. 20.5.2022. Uddrag.

Robert Skidelsky er professor emeritus i politisk økonomi ved Warwick University.

Strategisk neutralitet har bevaret Sveriges uafhængighed og frihed i mere end 200 år og Finlands uafhængighed siden 1948. Men nu har de to nordiske lande ansøgt om NATO-medlemskab. Det er dog mere sandsynligt, at medlemskab af forsvarsalliancen vil svække deres sikkerhed, end at det vil styrke den.

Svenske og finske diplomater peger på to begivenheder, der retfærdiggør det politiske kursskifte. I december 2021 tog Moskva for det første skridtet fra at *ønske* svensk og finsk neutralitet til at *kræve* den. Putin sendte et klart og truende signal om, at en uafhængig udenrigspolitik er et privilegium, ikke en ret, for Ruslands naboer.

For det andet, og endnu vigtigere, har Ruslands invasion af Ukraine grundlæggende forværret de to nordiske landes sikkerhed ved at øge risikoen for, at Rusland vil angribe eller afpresse dem.

Eftersom Sverige og Finland hverken alene eller sammen kan besejre Rusland, må de nødvendigvis tilslutte sig en organisation, der kan. På ”ekspertsprog” vil NATO-medlemskab ”forhøje afskrækkelsestærsklen”. Når der er garanteret gengældelse (om nødvendigt med atomvåben), vil Rusland afstå fra at angribe eller intimidere Sverige og Finland. Dermed også sagt, at havde Ukraine været medlem af NATO, ville Rusland ikke have invaderet landet. For, som det svenske forsvarsministerium påpeger, ”har Rusland aldrig angrebet et NATO-medlem”.

Det er imidlertid tvivlsomt, om NATO’s artikel 5 reelt vil give Sverige og Finland større sikkerhed end den strategiske neutralitet. Ufravigelig realisme er påkrævet af småstater med store naboer. Og det er netop realisme, som er fraværende i de svenske og finske regeringers udenrigs- og sikkerhedspolitiske kovending.

Tænk for eksempel på det svenske forsvarsministeriums påstand om, at ”den russiske ledelse handler på grundlag af en anden historieopfattelse end Vesten”, herunder ”målet om at skabe indflydelses-sfærer”. At forklare denne forestilling om ”indflydelsessfærer” med Ruslands totalitære verdensopfattelse er i modstrid med realismen. Det er en benægtelse af, at stater handler på grundlag af deres position i det internationale system. Doktrinen om ”indflydelsessfærer” ligger fjernt fra nutidens internationale normer, men ikke fra staters historiske adfærd. Ingen magtfuld stat ønsker en potentiel fjende ved sin dørtærskel. Det var og er grundlaget for den amerikanske ”Monroedoktrin” på den vestlige halvkugle.¹ Og det er formodentlig grundlaget for Ruslands strategiske doktrin.

Man må i international politik acceptere, at nogle stater er mere suveræne end andre. ”Ufravigelig realisme” kræver nu, at Sverige og Finland trykker på pauseknappen, inden de kaster sig i NATO’s arme, og at den vestlige forsvarsalliance træder et skridt tilbage, inden den accepterer de to landes ansøgning om medlemskab. Ukraine bliver ligeledes nødt til at forhandle en eller anden form for fredelig sameksistens med sin mere magtfulde nabo.

¹ Monroedoktrinen: Amerikansk udenrigspolitisk doktrin fra 1823. Doktrinen gik ud på, at Nord- og Sydamerika skulle være fri for ydre politisk indblanding og lagde dermed op til, at regionen lå i USA’s interessesfære.

Ronja Pilgaard og Andreas Lindqvist: ”Hovedmand bag lækket rapport sender advarsel om et nyt jerntæppe i Europa”.

Berlingske. 2.9.2022. Uddrag.

Regeringen har de sidste to år ventet på en sikkerhedspolitisk rapport, der skulle definere alt fremtidigt udenrigspolitisk arbejde. Nu er den kommet, og den spår om en dystre fremtid for Danmark, hvor vi skal finde nye venner. Rusland udgør – selvfølgelig – en massiv trussel mod Danmark i fremtiden. »Ukraine-krigen må forventes at føre til, at et nyt jerntæppe sænker sig mellem på den ene side Rusland og på den anden side det øvrige Europa og Vesten,« står der i rapporten. Men også den økonomiske udvikling i Fjernøsten har ændret sikkerhedsbilledet i Danmark, skriver analysegruppen. For mens den kinesiske og den indiske økonomi er eksploderet de seneste årtier, er deres købelyst på de militære markeder fulgt med. Modsat under Den Kolde Krig står Danmark ikke over for et system med to stærke dominerende magter. »Vi kan ikke sige præcis, hvordan det nye system kommer til at se ud, men det kommer til at være multipolært,« siger Michael Zilmer-Johns, som står bag rapporten. Det vil sige, at der kommer til at være mange magtcentre i fremtiden, og to rigtig store: Kina og USA. Derfor forventer Zilmer-Johns også, at USA vil flytte sit sikkerhedspolitiske fokus fra Europa til Stillehavet. Og mens Vesten forsøger at overtale de afrikanske lande og Indien til fortsat at være med på holdet, har Danmark også andre interesser at pleje: »Både i USA og i Danmark er der en fortælling om, at kampen lige nu står mellem de gode og de onde. Og det ville da være dejligt, hvis det var så simpelt. Men vi har også forretningsmæssige interesser,« siger han og uddyber: »Vi er nødt til at samarbejde med regimer, vi ikke kan lide, for at sikre vores varekæder til den grønne omstilling og for at skaffe råvarer til industrien og til energi.«

Bilagsoversigt

Fællesdel

- 1a: Tabel 1: World Bank. 2022.
- 1b: Tabel 2: Concito. Klimabarometeret. 2020.

Delopgave A: Unges valg af uddannelse

- A1: Figur 1: Danmarks Statistik. 2022.
Tabel 1: Danmarks Evalueringsinstitut. 2017.
Figur 2: Danmarks Evalueringsinstitut. 2017.
Figur 3: Danmarks Evalueringsinstitut. 2019.
- A2: Danmarks Evalueringsinstitut. 2019.
- A3: Kasper Aastrøm og Amalie Andersen: *"Unges uddannelsespres under lup"*.
TV2 Nord. 17.10.2019

Delopgave B: Velfærdsstatens udfordringer

- B1: Figur 1: Statistikbanken. 2022.
Figur 2: DREAM. 2022.
Figur 3: Beskæftigelsesministeriet. 2021.
Figur 4: DREAM. 2022.
Tabel 1: Statistikbanken. 2022.
Tabel 2: Statistikbanken. 2020.
- B2: Liberal Alliance: *"Fra tryghedsstat til ansvarssamfund. Vores nye 2035-plan"*.
Liberal Alliances hjemmeside. 23.4.2022. Uddrag.

Delopgave C: Sikkerhed i Europa

- C1: James J. Carafano: *"Derfor giver Sveriges og Finlands medlemskab af NATO fuldstændig mening"*.
19fortyfive.com. 30.6.2022. Uddrag.
- C2: Anne-Marie Slaughter: *"Udvidelse af NATO vil forstærke opdelingen mellem Øst og Vest"*.
Financial Times. 5.5.2022. Uddrag.
- C3: Robert Skidelsky: *"Realisme i Norden og NATO"*.
Project Syndicate. 20.5.2022. Uddrag.
- C4: Ronja Pilgaard og Andreas Lindqvist: *"Hovedmand bag lækket rapport sender advarsel om et nyt jerntæppe i Europa"*.
Berlingske. 2.9.2022. Uddrag.